

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu soovitus kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta“

[COM(2017) 563 final – 2017/0244 (NLE)]

(2018/C 262/07)

Raportöör: **Imse SPRAGG NILSSON**

Kaasraportöör: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Konsulteerimine	Euroopa Komisjon, 17.11.2017
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikli 29 lõige 1
Täiskogu otsus	17.10.2017
Vastutav seksioon	Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	27.3.2018
Vastuvõtmine täiskogus	19.4.2018
Täiskogu istungjärk nr	534
Hääletuse tulemus	194/0/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab soovitusel õigeaegsust, kuna enamikus liikmesriikides viiakse ellu märkimisväärsed õpipoisiõppe reforme, ning kiidab Euroopa Komisjoni soovi jõuda kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe küsimuses ühisele arusaamale.

1.2. Komitee jagab seisukohta, et Euroopa Komisjoni valitud õigusakt soodustab õpipoisiõppe kvaliteedi ja tõhususe parandamiseks tehtava ühise jõupingutuse koordineerimist. Samal ajal jäetakse sellega riikidele piisavalt paindlikkust.

1.3. Komitee märgib, et nõukogu soovitusel ettepanekus sisalduvas Euroopa Komisjoni koostatud määratluses ja kriteeriumides järgitakse õpipoisiõppe valdkonna riiklike süsteemide mitmekesisust.

1.4. Komitee peab kiiduväärseks tõsiasja, et soovitusel ettepanekuga kutsutakse liikmesriike üles edendama sotsiaalpartnerite aktiivset kaasamist õpipoisiõppe süsteemide väljatöötamisse, juhtimisse ja rakendamisse kooskõlas liikmesriigi töösuhete süsteemi ning haridus- ja koolitustavadega.

1.5. Komitee arvab, et õpipoisiõppe süsteemide kujundamine, juhtimine ja rakendamine peaks hõlmama ka selliste osalejate aktiivset kaasamist, keda tavaliselt ei nähta asjaomase valdkonna loomuliku sidusrühmana, kuid kes on selle protsessi jaoks samavõrd olulised – noorte- ja lastevanemate organisatsioonid, üliõpilasliidud ja õpipoisid ise.

1.6. Komitee tunnustab positiivset rolli, mis õpipoisiõppel võib olla oskuste ja tööalase konkurentsivõime suurendamisel, seda eriti just noorte puhul, kuid toonitab, et töötus on keeruline nähtus ning järgida tuleb terviklikku lähenemisviisi, et lisaks oskuste nõudlusele mittevastavuse probleemile tegeleda ka selle algpõhjustega.

1.7. Komitee usub, et soovitusettepanekuks tuleks panna suuremat rõhku viisidele, kuidas õpipoisid saavad ise edendada vastutuse võtmist oma õpitee kujundamise ja juhtimise eest. Kui anda õpipoistele võimalus mõjutada ise oma õpikogemust, loodaks sellega produktiivsem õpikogemus, mis tuleks kasuks ka õpipoisiõppe pakkujale.

1.8. Komitee nõuab selgeid seoseid ning tõhusat kooskõlastamist ja koostööalgatustega, mis on juba käivitatud EQAVETi⁽¹⁾ võrgustiku poolt ja mis on seotud EURESega⁽²⁾.

1.9. Komitee kutsub üles looma algatusi, millega uuritaks õpipoiste õpirände potentsiaali ELis. Nendes tuleks arvestada liikmesriikides tehtud edusamme, eelkõige neid, mis puudutavad probleeme seoses õpipoiste õpirände toetamiseks vajalike tingimuste loomisega.

1.10. Komitee peab kiiduväärseks kavatsust jälgida soovitusettepanekute rakendamist kutseõppe nõuandekomitee toel ja Euroopa poolaasta kaudu ning soovib töötada välja näitajad mõju hindamiseks riikide tasandil. Komitee on valmis andma hinnangu soovitusettepanekute rakendamisele liikmesriikides organiseeritud kodanikuühiskonna vaatenurgast.

2. Nõukogu soovitusettepaneku taust

2.1. Ettepanek luua kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistik on jätk 2016. aasta Euroopa uuele oskuste tegevuskavale⁽³⁾ ning toetab ELi prioriteetide ellu viimist töökohtade, majanduskasvu ja investeringute valdkonnas. Ettepanekuga täiendatakse Euroopa sotsiaalõiguste sambas sätestatud prioriteete ja toetatakse nende rakendamist riikide tasandil. Kvaliteetne ja tõhus õpipoisiõpe on hädavajalik ka noortegarantii edukaks rakendamiseks ning ettepanek on vastus üha tungivamale üleskutsule tagada noortegarantii algatuse raames parema kvaliteediga praktikavõimalused.

2.2. ELi 2014.–2016. aasta integreeritud projektide sotsiaaldialoogi programmi raames viisid Euroopa sotsiaalpartnerid õpipoisiõppe valdkonnas ellu mitu eraldiseisvat projekti: Euroopa Ametiühingute Keskliit (ETUC) keskendus õpipoisiõppe kvaliteedile ning BusinessEurope, Euroopa Käsitööstevõtjate ning Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Keskliit (UEAPME) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskus (CEEP) keskendusid kulutõhususele. Nende töö tulemuseks oli ühisavaldus jagatud arusaama kujundamise kohta õpipoisiõppes „Towards a Shared Vision of Apprenticeships“,⁽⁴⁾ milles tõsteti esile nii õpipoisiõppe kvaliteeti kui ka kulutõhususe olulisust.

2.3. 2013. aastal loodi Euroopa Õpipoisiõppe Liit, selle näol on tegu erakordse platvormiga, mis toob kokku valitsused ja sidusrühmad (ettevõtted, sotsiaalpartnerid, kaubandus- ja tööstuskogad, kutsehariduse ja -õppe pakkujad, piirkonnad, noorte esindajad ja mõttekojad) eesmärgiga parandada õpipoisiõppe kvaliteeti, pakkumist ja mainet Euroopas⁽⁵⁾.

2.4. Kavandatud õigusaktis – nõukogu soovitus – järgitakse nii subsidiaarsuse kui ka proportsionaalsuse põhimõtet. Õigusaktina tähistab see liikmesriikide kohustust võtta soovitus kirjeldatud meetmeid ja on tugevaks poliitiliseks aluseks Euroopa tasandi koostööle asjaomases valdkonnas. Kuna õpipoisiõpe põhineb tavaliselt töölepingul või mõnel muul lepingulisel suhtel, siis käsitletakse õpipoisse nii tööloppijate kui ka töötajatena. Seepärast on kõnealuse algatuse õiguslikuks aluseks ELi toimimise lepingu artiklid 153, 166 ja 292.

2.5. Soovitus üldine eesmärk on „suurendada õpipoiste tööalast konkurentsivõimet ja edendada nende isiklikku arengut ning aidata arendada tööturu vajadustele vastavat hea kvalifikatsiooniga tööjõudu“⁽⁶⁾. Selle konkreetne eesmärk on „luua õpipoisiõppe sidus raamistik, mis põhineb ühisel arusaamal kvaliteedist ja tõhususest ning millega võetakse arvesse liikmesriikide kutseharidus- ja kutseõppesüsteemide mitmekesisust“.

⁽¹⁾ EQAVET – Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja -õppe valdkonnas.

⁽²⁾ EURES – Euroopa tööalase liikuvuse portaal.

⁽³⁾ COM(2016)381 final.

⁽⁴⁾ Euroopa sotsiaalpartnerite ühisavaldus „Towards a Shared Vision of Apprenticeships“, 30. mai 2016.

⁽⁵⁾ Euroopa Õpipoisiõppe Liit.

⁽⁶⁾ COM(2017)563 final.

2.6. Soovituses mõistetakse õpipoisiõppe all „formaalse kutsehariduse ja -õppe korraldust, mis ühendab mahuka tööloppimise äriühingutes ja muudes töökohtades õppimisega haridus- või koolitusasutustes ning annab riiklikult tunnustatud kvalifikatsiooni. Seda iseloomustab lepinguline suhe õpipoisi, tööandja ja/või kutseharidus- ja kutseõppeasutuse vahel, kusjuures õpipoiss saab oma töö eest palka või hüvitist.“

2.7. Tagamaks, et õpipoisiõppe süsteemid vastavad tööturu vajadustele ja toovad kasu nii õppijatele kui ka tööandjatele, pakutakse ettepanekus välja ja soovitatakse võtta kasutusele kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe kriteeriumid kahes teineteist täiendavas valdkonnas. Esimese valdkonna („Õppimis- ja töötõõngimused“) konkreetset kriteeriumid on: kirjalik leping, õpiväljundid, pedagoogiline tugi, töökoha komponent, palk ja/või hüvitis, sotsiaalkaitse, töö-, tervishoiu- ja ohutõõngimused. Teise valdkonna („Raamtingimused“) konkreetset kriteeriumid on: õigusraamistik, sotsiaalpartnerite kaasamine, äriühingute toetamine, paindlikud õppimisvõimalused ja liikuvus, karjäärinõustamine ja teadlikkuse suurendamine, läbipaistvus, kvaliteedi tagamine ja hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimine.

3. Üldised tähelepanekud

3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab ja toetab kavandatud soovitusi, mis jätkab ja täiendab kõikide tasandite hiljutisi algatusi, milles keskendutakse kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe taaskäivitamisele Euroopa Liidus.

3.2. 2017. aasta Rooma deklaratsioonis lubasid riigipead ja valitsusjuhid töötada selle nimel, et luua „liit, kus noored saavad parima hariduse ja koolituse ning võivad õppida ja leida tööd kogu kontinendil“. Selle lubaduse oluline osa oli anda noortele oskused, mis võivad lihtsustada nende juurdepääsu tööturule. Tõhus viis selle saavutamiseks on õpipoisiõpe.

3.3. On selge, et õpipoisiõpe ei saa lahendada töötuse probleemi. Õpipoisiõpe võib olla kasulik igas vanuses töötute oskuste täiendamisel ja õõberõppes, et aidata neil naasta tööturule. Õpipoisiõpet tuleks pakkuda ka sisserändaja taustaga isikutele kui sotsiaalse kaasamise ja tööõõu integreerimise edendamise tõhusat poliitilist lähenemisviisi. Samas tuleks vältida õpipoisiõppe suunatust väheseid kutseoskusi nõudvatele töökohtadele ja koolituse kesist taset, mis võib kahjustada õpipoisiõppe mainet.

3.4. Õpipoisiõpe kui tööloppimise vorm võimaldab inimestel omandada kutsekvalifikatsiooni, aga ka konkreetse erialaga seotud oskusi ja pädevusi, parandades seeläbi nende tööalast konkurentsivõimet ja töökoha leidmise väljavaateid ⁽⁷⁾. Õpikogemus peaks viima püsivate oskuste ja pädevusteni, mida saaks kasutada laiemalt kui üksnes konkreetse õpipoisiõppe kohtadel. See on võimalus toetada inimeste isiklikku arengut ning aidata neil omandada tehnilisi, digitaalseid, pehmeid ja sotsiaalseid oskusi terviklikul viisil.

3.5. Õpipoisiõpe võib olla eriti tõhus vahend, millega lihtsustada üleminekut haridus- ja koolitussüsteemist tööturule ⁽⁸⁾. Paljude noorte puhul on see üleminekuperiood üha pikem ja selle lühendamisele tuleks pöörata rohkem tähelepanu. Seepärast tuleks koolitusvõimalused, nt õpipoisiõpe, muuta veelgi asjakohasemaks, võttes selleks kasutusele kvaliteedistandardid ja tõhusad süsteemid.

3.6. Kuigi õpipoiste hulgas on kõige rohkem noori õppureid, soovib komitee rõhutada, et õpipoisiõppe süsteemid tuleks kujundada selliselt, et need oleksid huvipakkuvad ka täiskasvanutele. Täiskasvanud õppijatele suunatud õpipoisiõpped pakuvad võimaluse omandada kvalifikatsioone, mis suurendavad tööalast konkurentsivõimet ja loovad uusi võimalusi karjääri arendamiseks.

⁽⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Riiklike dualsete haridussüsteemide kvaliteedi parandamine“ (ELT C 13, 15.1.2016, lk 57).

⁽⁸⁾ Andmed näitavad, et 60–70 % õpipoistest läheb pärast õpipoisiõpet otse tööle ning mõnel juhul küündib see määr 90 %-ni. (Euroopa Komisjoni veebileht õpipoisiõppe kohta).

3.7. Tööandjatel on aina rohkem puudus töötajatest, kellel on nõuetekohased oskused, mis vastaksid nende vajadustele ja aitaksid neil säilitada konkurentsivõimet. Õpipoisiõppe võib anda õpipoistele oskused, mis parandavad nende tööalast konkurentsivõimet ning mille järele on samas tööturul vajadus. Kui nii õpipoistele kui ka tööandjatele vajaminevad oskused kattuvad, võivad õpipoisiõppe süsteemid olla huvipakkuvad mõlema poole jaoks. Lisaks võimaldab õpipoisiõppe tööandjatel õpetada inimesed välja ja investeerida neisse ning saada endale nii aja möödudes kvalifitseeritud ja motiveeritud töötajad⁽⁹⁾.

3.8. Komitee on teadlik, et ettevõtted analüüsivad viise, kuidas nad saavad osaleda õpipoisiõppes, et muuta need enda jaoks ligiõmbavamaks ja kasulikumaks. Lisaks toonitab komitee, et õpipoisiõppe tõhusus kujutab endast mitmetahulist kontseptsiooni ja tegu ei ole pelgalt kulude-tulude analüüsiga. Ühelt poolt tähendab tõhusus seda, et tunnustatakse, et õpipoisiõppe pakkujad investeerivad õpikogemuse loomisse ning „ootavad, et investering tasuks end aja jooksul oskuste ja nõudluse parema sobivuse mõttes ära, mis julgustab ja soodustab õpipoisikohtade pakkumist“⁽¹⁰⁾. Teisalt tähendab see inimeste tõhusat üleviimist tööturule kvalitatiivsel viisil.

4. Õpipoisiõppe süsteemide kujundamine ja rakendamine – partnerlusel põhinev lähenemisviis

4.1. Paljudes riikides tuleks parandada olemasolevaid õpipoisiõppe süsteeme ja suurendada nende atraktiivsust. Probleemistik hõlmab üldsuse negatiivset arusaama õpipoisiõppest, õppeväärtust, vähest atraktiivsust töötajate silmis ning piiratud või puuduvaid partnerlussuhteid organiseeritud kodanikuühiskonnaga süsteemide kujundamisel, rakendamisel ja hindamisel.

4.2. Õpipoisiõppe kujutab endast esmajoones haridusvõimalust ja peaks seepärast põhinema õppijakesksel lähenemisviisil ning olema suunatud õppija huvidele, suutlikkusele ja võimalustele, võttes samas arvesse ka tööturu vajadusi. See tähendab, et tagada tuleks õpipoiste potentsiaali täielik kasutamine ja õppe-eesmärkide saavutamine, mis tooks kasu ka tööandjatele.

4.3. Õpipoiste seisukohti tuleks võtta arvesse otsustes, mis võivad otseselt mõjutada õpipoiste ja nende õigusi enne õpipoisikohale asumist, õppe jooksul ja pärast seda. Neil peaks olema sõnaõigus õppe-eesmärkide osas ning olema võimalus anda tagasisidet oma õpipoisiõppe kvaliteedi ja tõhususe kohta. Esindusstruktuuride puudumine piirab õpipoiste võimalusi oma seisukohtade levitamisel.

4.4. Õpipoisiõppe võib aidata nii noortel kui ka täiskasvanud töötajatel omandada ameti või elukutse alal täielik pädevus ja oskused ning suurendada oma tööalast konkurentsivõimet. Paljudel juhtudel ei kasutata seda potentsiaali aga ära, kuna õpipoisiõppe ei ole kvaliteetne, prioriteediks ei ole seatud selle õppeväärtus ja õpipoiste õigused ei ole asjakohaselt kaitstud.

4.5. Lisaks on komitee seisukohal, et dunaamiline tööturg vajab pädevusi rohkem kui oskusi. Seepärast peaks õpitulemuste keskmeks olema püsivad pädevused, mitte lühiajalised oskused.

4.6. Õpipoisiõppel peaks olema tugev tööpõhine mõõde – vähemalt pool haridusajast tuleks pühendada tegevusala eripärade praktilisele tundmaõppimisele ja võimaluse korral tuleks see siduda rahvusvahelise kogemusega.

4.7. Töö leidmise koolitajad, mentorid või järelevalvatajad peaksid olema nõuetekohaselt sertifitseeritud ja neil peavad olema õpipoiste koolitamiseks vajalikud pedagoogilised ja erialased oskused. Lisaks tuleks kooskõlas elukestva õppe põhimõttega võimaldada neile juurdepääs pidevale koolitusele.

4.8. Õpipoisiõppe kvaliteedi, tõhususe ja atraktiivsuse vahelist koostoimet on võimalik tagada üksnes kõigi asjakohaste sidusrühmade – koolituse pakkujate, sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide, õpipoiste – tiheda koostöö vahendusel riigi, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4.9. Kõigil valitsustasanditel tuleks rajada struktuurid, millesse oleksid kaasatud kõik asjakohased sotsiaal-majanduslikud sidusrühmad (nt õpipoisiõppe pakkujad, tööandjate organisatsioonid, ametiühingud, tööstus- ja kaubanduskojad, noorteorganisatsioonid, üliõpilasliidud, õpipoisid) ning mis hõlmaksid selgeid protsesse ja rolle eesmärgiga mõjutada õpipoisiõppe programmide kujundamise, rakendamise ja järelevalvega seotud otsuseid ja neis programmides osaleda.

⁽⁹⁾ Euroopa Kutseõppe Arenduskeskusel (Cedefop), 2015, ülevaade – „Making apprenticeships work for small and medium enterprises“.

⁽¹⁰⁾ Kutseõppe nõuandekomitee arvamus „Shared vision for quality and effective apprenticeship and work-based learning“, 2. detsember 2016.

5. Õpipoisiõppe edendamine

5.1. Muutmaks tõsiasja, et eriti noored näevad õpipoisiõpet mitteatraktiivse või vähem maineka haridusteenuse, on vaja edendada õpipoisiõpet kui väärtuslikku valikut ja samaväärse kvaliteediga õppimisvõimalust ja mitte kui aktiivset tööturumeedet.

5.2. Õpipoisiõppe edendamine tuleks ühendada jõupingutustega käsitleda traditsioonilistel sotsiaalsetel rollidel põhinevaid soostereotüüpe, mis avaldavad endiselt negatiivset mõju õpipoisiõppele, õpipoisiõppe alustamisele, edendamisele ja selle reklaamimisele.

5.3. Kõik asjakohased sidusrühmad poliitikakujundajatest sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja haridusasutusteni täidavad õpipoisiõppe atraktiivsuse suurendamisel üliolulist rolli ning nad peaksid tegema koostööd. Õpipoisiõppe parema kuvandi edendamine peab käima käsikäes süsteemide kvaliteedi ja tõhususe parandamisega ning olema sellest sõltuv.

5.4. Avaliku sektori asutused peaksid investeerima rohkem ressursse rakendusmeetmetesse, et reklaamida õpipoisiõpet kohalikul tasandil võimalikele õpipoistele ning julgustada tööandjaid pakkuma võimalusi õpipoisiõppeks.

5.5. Komitee leiab, et on olemas võimalus kasutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid, et aidata liikmesriikides luua või edasi arendada kvaliteetseid ja tõhusaid õpipoisiõppe süsteeme, mis nõuavad raamistiku eesmärkide saavutamiseks suuremat finantsilist ja tehnilist toetust.

5.6. On väga oluline pakkuda tööandjatele, eriti VKEdele ja mikroettevõtjatele rahalist ja mitterahalist toetust, mida neil on vaja kvaliteetsete ja tõhusate õpipoisiõppe kohtade ja süsteemide loomiseks.

5.7. Õpipoisiõppe uue maine kujundamise protsessi aluseks peaks olema aus, kaasav, mittediskrimineeriv ja uuenduslik lähenemisviis. Ühiskonnas kõige ebasoodsamas olukorras olevatel inimestel peaks olema juurdepääs parimale toetusele ja nõustamisele, et jõuda kvaliteetse hariduse ja tööõppimiseni, mis vastab nende huvidele ja püüdlustele. Kõigil tasanditel tuleks kehtestada meetmed, et võidelda diskrimineerimisega sissevõtjate staatusel, sotsiaal-majandusliku tausta, etnilise kuuluvuse, religiooni, soo või muu tunnuse alusel, mis takistab võrdset juurdepääsu õpipoisiõppe võimalustele.

6. Õppimis- ja töötingimused

6.1. Komitee on seisukohal, et õpipoisiõppe peaks tuginema tööandja, õpipoisi ning haridus- ja koolitusasutuse vahelisel kirjalikul ja õiguslikult siduval dokumendil, olgu siis tegemist õppelepingu või kirjaliku lepinguga. Selles dokumendis tuleks määratleda selgelt kõikide poolte õigused ja kohustused ning see peaks sisaldama õppe-eesmärkide kirjeldust, ülesandeid ja muud olulist töökohta puudutavat teavet (sealhulgas, kuid mitte üksnes õpipoisiõppe kestus, tööaeg, tasustamine jne).

6.2. Komitee usub kindlalt, et õpipoistel on õigus korralikule tasule ja/või hüvitisele, mille osas lepatakse kokku kollektiivlepingute raames või kooskõlas riiklike või valdkondlike nõuetega. Piisav palk või hüvitis võib anda suuremale arvule inimestele, eeskätt neile, kes pärinevad madala sissetulekuga peredest, võimaluse õpipoisiõppe alustamiseks ning aidata vältida õpipoisiõppe kuritarvitamist kui tasustamata ja ülemäära paindlikku tööd.

6.3. Komitee kordab taas, et oluline on tagada õpipoiste asjakohane ja kohene teavitamine kõigist tervise- ja ohutusriskidest, millega nad õpipoisiõppe käigus kokku puutuvad, ning tagada, et õpipoisid on täielikult kaitstud tervise- ja ohutusalaste õigusaktidega.

7. Õpipoisiõppesüsteemide järelevalve ja hindamine

7.1. Kõik õpipoisiõppe pakkujad peaksid järgima kvaliteedistandardeid. Enne õpipoisiõpet, selle jooksul ja pärast seda tuleks õpipoistele alati pakkuda pädeva ülevaataja mentorlust, et kindlustada õppe-eesmärkide saavutamine, õpipoiste õiguste kaitse ning kvaliteet.

7.2. Kehtestada tuleks seiresüsteem, et jälgida õpipoiste edusamme oma õppe-eesmärkide saavutamisel ning õppekogemuse kvaliteeti ja tõhusust. Hindamisprotsessi tulemusi tuleks jagada õpipoiste ja õpipoisiõppe pakkujatega, et võimaldada neil vajaduse korral olukorda parandada. Kus võimalik, tuleks seda seiresüsteemi kasutada selleks, et arvestada kokku õpipoisiõpete arv, mis päädis õpipoisi jaoks hiljem töökoha saamisega.

8. Kvalifikatsioonide tunnustamine

8.1. Õpipoisiõppe süsteemid peaksid andma ametlikud kvalifikatsioonid, mida kooskõlas Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga tunnustatakse riigi, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil. Tunnustatud kvalifikatsioonid tõhustaksid õpipoiste tööalast konkurentsivõimet ja liikuvust riigi ja ELi piires. Need peaksid pakkuma üleminekuvõimalusi ja andma õpipoistele pärast õpipoisiõppe läbimist juurdepääsu kõrgharidusele.

Brüssel, 19. aprill 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER
